

Karikukon sekapesye

MARTTI HARIO & RISTO KOMU

Vieraan poikasen suojaaminen ja lämmittäminen liittyy kahlaajilla yleensä joko adoptointiin tai sosiaaliseen poikastenhoitoon, joiden raja on liukuva. Sosiaalista poikastenhoitoa ilmenee etenkin tilanteissa, joissa vihollisen läsnäolo on saattanut lähemmä poikueet ”seksortoon”; tällöin emolinnut voivat kesken kiihvasta varoitteluaan ryhtyä lämmittämään lähellä vihollista olevia palelevia poikasiasia, yhtä hyvin vieraita kuin omia. Adoptioon tilanne voi johtaa etenkin silloin kun vieras poikanen on menettänyt vanhempansa ja/tai vieras emo omat poikasensa. Molemmista on lukuisia havaintoja, osa jopa toisen lajin poikasten hoidamista koskevia (esim. Grobe 1977, Hildén 1977, Håkansson 1978). Yleisimmillään ilmiö on ilmeisesti väljin yhdyskunnin pesivillä lajeilla, kuten suosirillä (Soikkeli 1967) ja vesipääskyllä (Hildén & Vuolanto 1972).

Karikukosta ei liene tiedossa yhtään mainittua tapausta. Se on kahlaajista aidoimpia pesimäpiirilintuja ja kukin pari pysyttelee revüirillään läpi pesimäkauden (Bergman 1946). Kuitenkin totesimme kesällä 1977 Porvoon mlk:n Söderskärillä karikukkoemion lämmittävän omien poikastensa joukossa yhtä naapuriparin poikasta. Olimme 17.7. nousseet maihin pienelle ulkoluodolle, jolla pesi kolme karikukkoparia. Emojen varoittelun laannuttua seurassimme etäältä, kuinka erään emolinna luokse juoksi kolme untuvikkoa, joista yksi oli muita huomattavasti pienempi. Emo otti kaikki kolme alleen ja rupesti lämmittämään niitä. Juoksimme poikaset kiinni ja totesimme suorassa ikävertailussa pienen poikasen kuuluvan todellisuudessa naapuripoikueeseen; höyhenpuvun perusteella ikäeroa poikueiden välillä oli ainakin viikko. Molempien poikueiden emolinnut olivat paikalla ja lämmittivät omaa poikuettaan — kuitenkin niin että yksi poikanen oli sekoittunut naapuripoikueeseen.

Poikasten sekoittumista voi siis tapahtua hyvin heikostikin sosiaalisilla lajeilla. Yleensä hän kahlaajat eivät tunne yksilöllisesti poikasiansa kuten lokkilinnut. Niillä ei ole ollut ”tarvetta” kehittää tällaista mekanismia, koska re-

viirit ovat suuria ja poikueiden sekoittumisen mahdollisuudet normaalisti pienet. Karikukon kaltaisella erittäin territoriaalisella lajilla sekoittuminen lienee hyvin harvinaista.

Summary: Combined brood of the Turnstone

On 17 July 1977 a Turnstone *Arenaria interpres* on an islet in the outer archipelago of the Gulf of Finland was observed brooding two of its own young and one foreign chick. Three pairs were nesting on the islet and two broods had been mixed, at least temporarily. The observation suggests that social care of young or adoption of foreign chicks may occur even in strictly territorial waders.

Kirjallisuus

- BERGMAN, G. 1946: Der Steinwälzer, *Arenaria interpres* (L.), in seiner Beziehung zur Umwelt. — Acta Zool. Fennica 47:1—151.
- GROBE, D. W. 1977: Dunkelwasserläufer (*Tringa erythropus*) ”adoptiert” junge Kampläufer (*Philomachus pugnax*). — Orn. Mitt. 29:200.
- HILDÉN, O. & S. VUOLANTO 1972: Breeding biology of the Red-necked Phalarope *Phalaropus lobatus* in Finland. — Ornithologica Fennica 49:57—85.
- HILDÉN, O. 1977: Punajalkaviklo adoptoinut taivaanvuohen poikasen (Summary: Red-shank adopting a chick of the Snipe). — Ornithologica Fennica 54:94.
- HÅKANSSON, G. 1978: Rödbena värmer ungar av skärfläcka (Summary: Incubating Red-shank, *Tringa totanus*, warming young of Avocet, *Avocetta recurvirostra*). — Vår Fågelvärld 37:137—138.
- SOIKKELI, M. 1967: Breeding cycle and population dynamics in the Dunlin (*Calidris alpina*). — Ann. Zool. Fennici 4:158—198.